

ЗВОН

Беларуская штодзённая політычна-літэратурная часопісь.
 Рукапісы павінны быць перапісаны чыстапісана. Апісана прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.
 Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
 м. Менск, Юбілейны дом.
 Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДААНЬНЯ I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . . . 2 м.
 шукаючым працы, за абвестку 2 м.

№ 7.

Менск, Панядзелак, 8 верасня 1919 г.

№ 7.

Дзеле вялікага педыхвату паперы, газета часова выходзіць тры разы на тыдзень: у панядзелак, сераду і пятніцу.

АБВЯШЧЭНЬНЕ № 20.

Абвінавачаныя у невыкананні распараджэння і абвестак, каторыя зроблены у абвешчэннях і загадах Ураду Менскага Округу без азнакі у іх размеру кары, падлягаюць адміністрацыйнай кары арэшту да 2 тыднёу альбо грашма да 3000 р.

ЕЛЕНЬСКІ. Спаўняючы абавязкі Намесніка Генэральнага Камісара на Менскі Округ
МЕШЧАНОУСКІ. Кіраўнічы Адміністрацыйнымі Справамі.

Менск, 2 верасня 1919 г.

Наша рэдакцыя адчыняе на старонках „ЗВОНА“ аддзел **ВОЛЬНАЯ ТРИБУНА** для развагі спрэчных пытаньняў.

Як мы гэта разумеем?

Нам часта даводзіцца чуць, што людзям расійскай культуры не падабаецца нашая політычная орыентацыя; ім не падабаецца, што мы шукаем дапамогі для адбудавання Бацькаўшчыны у нашай суседкі з Заходу-Польшчы, з каторай Беларусь, у політычнай адзінцы Вялікага Князьства Беларуска-Літоўскага, кепека ці добра, але дабравольна жыла на працягу сотак год, пачынаючы ад в. к. Якуба (Ягайлы) аж да падзелу Рэчы Паспалітай паміж суседнімі гаспадарствамі (дзяржавамі), з 1386—1793 г.

Нас гэта ня дзівіць, бо мы разумеем, што вуснамі гэтых людзей *падсвядома* гаворыць самы звычайны *маскоўскі імперыялізм*. Але адкуль жа трапіў да іх гэты *маскоўскі імперыялізм*? Праз школы,— праз тые царскіе школы, каторыя на працягу сотні год чаушлі кожнай кніжкай, кожным падручнікам, што Беларусь і ніякіх беларусаў ня было, што есьць толькі *Северо-Западный край* і *польская інтрыга*. Праўда, былі падобнага роду гутаркі і з другога

боку, з боку Польшчы, толькі там гаварылося, што Беларусь з Літвой—гэта *Усходніе края*, але з *маскоўскай інтрыгай*.

Чым-жа усе гэта вытлумачыць, з якой крыніцы выцякаюць такія гамонкі? Гэта тлумачыцца бязупынным змаганнем нашых суседак за Беларусь і Літву, гэта выцякае з гістарычнай боркі Масквы з Беларусью. Сама па сабе Польшча ніколі не ваявала безпасрэдна з Масквою,—ваявала з ёю Беларусь у асобе В. К. Беларуска-Літоўскага, але з таго часу, як нашы князі сталі і польскімі каралямі, то змаганьне Масквы з Беларусью адбывалося пад штандарам Польшчы, прынамсі у вачох цемных, неадукowanych маскоўскіх палітыкаў, каторыя перадалі свой погляд і сучасным расійскім гісторыкам, а тые, у сваю чаргу, усяму расійскаму грамадзянству і усім, хто меў стычнасьць з Маскоўшчынай. Гэта гісторыя падобна да царкоўных кніг, што былі папсаваны бязграмаднымі маскоўскімі перапісчыкамі. Гэтага-ж погляду, утворанага маскоўскай гістарычнай бязграмаднасьцю, трымаецца і частка тых беларусаў, каторыя баяцца Польшчы, як бык чырвонай хусткі, і каторым не падабаецца нашая політычная орыентацыя. Гэта зьяўленьне гістарычнага змаганьня, пераблутанага расійскімі гісторыкамі не без каманды свайго ураду дзеле свайго імперыялізму. Хто цікавіўся

гісторыяй нашай Бацькаўшчыны, той ведае, напрыклад, што навет у *Смутное время* на Маскоўшчыне талачалі Маскву не палякі, а беларусы з украінскімі казакамі.

У кароткай газэтнай перадавіцы няма мейсца гаварыць аб гэтым падробна, мы толькі мусім зазначыць яшчэ, што расійцам быў просты рахунак прыпісаць усе гэта Польшчы, каб, змагаючыся з ёю за Беларусь, перадаць сваю ненавісьць да Польшчы і беларускай інтэлігенцыі.

Такім чынам, ня хэнць да політычнай лучнасьці з Польшчай тлумачыцца хваробай, прышчэпленай да часткі беларускай інтэлігенцыі расійскай культуры праз маскоўскія школы. Ад гэтай хваробы трэба вылячыцца, і лекі на гэта есьць: гэта любоў і шчырае замілаваньне да свае спакутанае, праз які прыгнечанае Маці-Беларусі. І каб нашая пэўная частка інтэлігенцыі парупілася скараці ачуныць ад маскоўскай хваробы, то можна быць пэўным, што *ня мы* шукалі-б орыентацыі, а добрыя людзі орыентаваліся-б на Беларусь.

А цяпер... цяпер мы кіруемся на Заход дзеля нашай політычнай слабасьці, але нашая орыентацыя мае пад сабою цвёрды гістарычны грунт і гістарычныя традыцыі, выпрабаваныя нашай гісторыяй і жыцьцём нашых прэдкаў.

Польская соймавая камісія у Менску.

„Газета Польска“ выдрукавала справаздачу аб бытвасьці польскай соймавай камісіі у Менску гэтакага зьместу:

„Дзень 13-га жніўня быў для Менску днём завязваньня жывога контакту з Польшчай, супольнага паразуменьня прадстаўнікоу Рэчы-Паспалітай з насяленьнем Вітаўтавага гораду; у той дзень польская соймавая дэлегацыя прыняла

шмат дэлегацыяў ад усіх арганізацыяў менскіх.

Прыемы адбыліся ў памяшканьні акружнага камісарыяту.

Склад соймавай дэлегацыі быў гэтакі: проф. Камянецкі—прэзэс, Недзялкоўскі—сакрэтэр, кс. Маціевіч, проф. Эрдэнап, п. Загорскі, п. Путра і п. Пятроўскі.

Як прадстаўнікі цывільнай улады былі тут: намесьнік гэн. Камісара Усходніх зямель У. Рачкевіч і яго памочнік Альгэрд Еленскі.

Пэралічышы ўсе іншыя дэлегацыі, якія былі на прыеме ў паслоў Союму і перадашы зьмест размовы з імі, газета ў чарзе пераходзіць да беларускай дэлегацыі і піша:

„Дэлегацыя соймавая удзяліла шмат часу прадстаўніком Беларусі.

Склад беларускай дэлегацыі, прынятай прадстаўнікам польскага Союму, быў гэтакі: п. Ліосік, кс. Цікота, п.п. Радзевіч, Пупка, Галушок, Крэпскі і Фарботка. Беларускаю дэлегацыю прывітаў проф. Камянецкі.

Ад імя беларускай дэп. у роднай мове гаварыў пан Ліосік. Прывітаў ён польскае войско, каторае вызваліло край ад „маскоўскага наезду“, зазначыў даўнейшую лучнасьць Беларусі з Польшчай, катораая ня загасла. Ад імені Беларускага Нацыянальнага Камітэту прасіў Польшчу а помачы для змучанага нявольнай беларускага на-

роду. Выказаў надзею, што Польшча ня захоча скарыстаць з сваецяперашняй перавагі; зазначыў, што за правамоцныя органы Беларусі уважае Беларускаю Раду і урад Беларускай Рэспублікі.

Потым, ужо ў мове польскай, гаварыў п. Радзевіч і кс. Цікота—першы ад імя культурна-просьветных арганізацыяў, другі ад імя беларускай хрысьціянскай дэмакратыі. Абадва пасьведчылі, што вітаюць салдата польскага, як брата, саюзніка і прыяцеля.

Проф. Камянецкі і іншыя паслы прасілі беларускую дэлегацыю пазнаёміць (сконкрэтызаваць) з палітычнай праграмай, зазначаючы, што беларусы ў Вільні адмовіліся гэта зрабіць, пасылаючыся на Менск. У адказ на тое п. Ліосік перадаў (*зрэфэраваў*) праграму Беларусі.

Незалежная і непадзельная Беларусь мае заставацца ў магчымай (*прыпушчальнай*) фэдэратыўнай сувязі, або твораць вунію з Польшчай на падставе „вольнага з вольным“.

Да граніц беларускага панства (*гаспадарства, або дзяржавы*) хацеў бы прылучыць амаль ня цэлую Вітэбскую, Чэрнігаўскую і Менскую губ. Заходніх граніц п. Ліосік не зарысаваў, а толькі зазначыў, што Менск—сэрца Беларусі, а Вільня яе галава і будучая сталіца.

Усе беларускія дэлегаты падкрэсьлілі патрэбу агранічыцца ад Усходу“.

У размове нашай з п. Ліосікам, як старшынею беларускай дэлегацыі, ён пасьведчыў, што справаздача гэта зроблена правільна, толькі адзначыў, што аб граніцах на усходзе ён пасылаўся на карту проф. Карскага і прылучаючы да яе і Піншчыну. Што тычыцца агульнай палітыкі і плебісцыту, аб чым была гутарка з польскімі паліцамі, то п. Ліосік сказаў, што ў першым пытаньні ён саслаўся на Раду Н. Міністраў, катораая зьяўляецца адпаведнай у гэтым сэнсе, а плебісцыт можа даць адпаведныя рэзультаты, пасьле шырокай агітацыі, праз Беларускі Устапоўчы Соём. Іначай беларуская шляхта, як найбольш спаліювізаванная, цягне да Польшчы, ігнэлігэнцыя маскоўскай культуры—да Маскоўшчыны, а народ, у лепшым выпадку, будзе маучаць. Такая агітацыя, якая цяпер вядзецца на віюках з польскага боку, не гадзіцца, бо яна не усьведамляе людзей нацыянальна, палітычна і эканамічна, а проста перакідае народ з адных абоймаў у другіе, гатуючы не братэрскую лучнасьць, а нацыянальную варажнечу.

Каб ухліліцца ад гэтага, польская улада павінна стаць на сторону беларускіх палітычных і культурных арганізацыяў і дапамагчы ім у адбудаваньні свае Бацькаўшчыны.

Падаў Я. Ксяневіч.

ТО ТОЛЬКІ СОН...

Шчыра паважаннаму А. Моцнаму.

Сяляне вескі Заямоньне любілі ў нядзелю ці ў сьвято сходзіцца на рынак, каб пра тое, пра сее пагаварыць, каб дазнацца дзе-якіх навін. Осё і ў гэты вечар яны сабраліся аб чым небудзь пагаманіць. Грамада вялікая. Гоману многа. А вечар быў ціхі, цешлы і ясны. Зьлегенька падыхаў ветрык, як-бы прыслухоўваўся да гутаркі людзкай, каб потым пачуць яго ўгору і расказаць месяцу, зорам і хмаркам. Прышоў сеньня сюды і Адам Краўцовых. Яго рэдка бачылі на сходах. Ён быў самы бяднейшы ў весцы. Зямлі зусім ня меў, апроч кавалачку агарода, ды й то на яго было трох братоў. Адам сядзеў усе дома, раздумваючы, як-бы паленшыць свае жыцьце. А жылося падта дрэнна. Але ў гэты вечар і ён выплаў з свае старэнькае хаты. Яго непакоілі усялякія думкі, якія яму бажалася выказаць каму-небудзь.

Сяляне сядзелі на бяровеньнях ля хаты Трачука. Гоман ужо пачаў сьціхаць. Здавалася, усе перагутарылі. Адам сядзеў і думаў, як-бы пачаць гаворку пра свае думкі. Але вось неяк зайшла гутарка пра сны.

— Чорт яго ведае, што гэта—нек ня сьніцца, сны дрэнныя лезуць“,—пачынае адзін, а там другі. Тлумачаць пасвойму. Адам насачыў момант і пачаў апавядаць. Ці ён расказаў, гэта ня быў сон. Яго бяднасьць, яго доля давяла да гэтакіх думак, але ён ня хацеў, каб ведалі, што гэта ён сам дамысьліўся, і сказаў, што сьніў.

— Осё паслухайце, як я надум... як я сьніў,—направіўся Адам, пачынаючы гаворку.

— Ну, кажы, кажы—паслухаем,—загукалі сяляне:—мо што й цікавае?

— Осё я, здаецца, ужо зусім зьбяднеў; хоць я й так бедны, а то дык нават няма чаго есьці. Дык, здаецца, і надумаў я паехаць у другі край у заробкі. Жонцы сказаў прадаць кабя, купіць хлеба і жыць пакуль што, а я зараблю грошай, буду прысылаць, потым сам, моў, прыеду і тагды зайывом палюдзку. „Ну, добра!“, згадзілася жонка. Осё раз увечар, здаецца,—як веска ўжо спала, разьвітаўся я з жонкаю, з дзецьмі і папалеў на станцыю. Грошай нек сабраў на дарогу,—прадамі, здаецца, апошняга япрука. Заплакаў, вельмі ж бо горка і шкода было пакідаць свой родны куток. А далей некім цудам я ўжо еду на чугунцы далека-далека ад сваеі вескі. Сяджу гэта я ў вагоне, думаю, у які б край ехаць, дзе больш заробаткаў і аб жонцы з дзецьмі думаю, ажна канцуктар ідзе і кажа усём з чугункі злазіць, бо далей цягнік ня йдзе. Зьлез я, іду, а цягнікаў многа—многа, ды ўсе невадобныя на той, што я ехаў. Падыходжу я, к аднаму, а некі пан: „Сядай, ка'а, браце, калі хочаш,—паедзем у наш край, у нас добра жыць“. — „Але-ж у мяне білета няма?“ — „То нічога! Осё сядай!“,—і адчыніў дзьверы. Я здзівіўся, што ён так ласкава да мяне зьвярнуўся, бо я-ж прости мужык у лапцях, а ён пан. Зьняў я шавку, пакланіўся, падзякаваў за раду і увайшоў у цягнік. Тут я зноў здзіўся. Я ня ведаў, дзе я,—ці ў пакоі ў пана, ці ў цягніку. Ня верыў сваім вачом. Усе так некна, так прыгожа: зэдлікі ўсе мяккіе, картыны разьвешаны. Я доўга стаяў, разглядаючы, і баяўся садзіцца, аж калі падшоў зноў той пан, што ля вагочу стаяў, і сказаў садзіцца, тагды толькі я сеў. Не памятаю, ці доўга я ехаў, ці не. Я ня ведаў на'т-куды. Толькі ведаў, што бяз білету, і грошай нікто ня пытаў. Але осё

„Рускіе людзі“ і Беларускі народ.

„Прадстаўнікі рускага насяленьня“, „рускіе прадстаўнікі“, „рускіе людзі“—што гэта, сапраўды, за людзі, якую народнасць яны у нас, на Беларусі, прадстаўляюць? Гэтым нельга ня цікавіцца, аб гэтым нельга не гаварыць.

Апошніх два дзесяцілецьці паказалі усяму сьвету, што аднаго „рускага народу“ няма. Фалш, якую, пачынаючы ад 60 х гадоў промлага сталецца, расійскіе урады стараліся выдаць Эўропе за прауду, у канцы раскрылася. Цяперашніе практычныя палітыкі ведаюць, што той усходня-славянскі агул, які ад іншых славянаў адлічаецца часткаю „рус“, ня ёсьць адзінае нацыянальнае цэла, а складаецца з трох саўсім асобных народнасцяў. Цяпер нават у Парыжу ня можна назвацца „рускім“, без таго, каб тамака зараз-жа не зацікавіліся: „а якой вы нацыянальнасьці?“ А па акраінах бышай Маскоўскай імперыі слово „рускі“ яшчэ мае нібыта азначаць нейкую нацыянальнасьць. Якая-ж гэта нацыянальнасьць?

„Рускіе людзі“... Досьць на момант перанесьціся у ня так далекую мінуўшчыну, каб зараз-жа паусталі у нашай памяці зьвязкі „рускага народу“, „ісьціна-рускіх людзей“, „рускіе сабраньні“ і „клубы“ і якрава, як дзеі сягонь

нешняга дня, прыпомнілася іх работа, іх клопат, іх шчырае і заядлае турбацыя, каб чым ніжэй прыгнябіць да зямлі няшчаснага „інародца“, стагнаўшага ад іх ісьціна рускіх заходаў кале яго інтарэсаў. І тагды адразу ясным зробіцца, якое значэньне мае наймя „рускі чалавек“.

Нам, людзям „Северо-Западнага края“, знаемым з працай сваіх ісьціна-рускіх Шмітаў і „іжэ з ім бысьць“, а так сама і паляком з „конгрэсуві“, меушым у сваім часе прыкрасць бачыць у Дзяржаўнай Думе „прадстаўніком“ Варшавы п. Аляксеева,—аб характары, аб „нацыянальнасьці“ гэтых „рускіх людзей“ шмат даводзіць ня трэба: быў час, пазналі!

Ды й ім, „рускім прадстаўніком“, гэтага доўга тлумачыць ня трэба. Яны бо „ведаюць што твораць“.

„Славянские-ль ручьи сольются в русском море,

Оно-ль изсякнет—вот вопрос?“...

Вось пытаньне, каторае аформіў для іх прарок азіяцка-расійскага імперыялізму, авыразна паставіў і досьць трапна праводзіў залюга да яго, яшчэ у XVI веку, Іван Грозны. „Прыказы“ Грознаго замяніліся міністэрствамі, дзякі стале-сакрэтэрамі, Рурыкавічы праз Романавычаў Ленінцамі, а шыганьне, настаўленае ім, асталася, як было, нязьменным, з той хіба толькі зьменаў, што агульняе ускарэньне жыцьця у нашыя часы надало яму яшчэ

больш дзейны характар. І тые прадстаўнікі „рускай нацыянальнасьці“, якіе яшчэ у нашым краю захаваўліся у той час, калі такой „рускай нацыянальнасьці“ на сьведзе ня істнуе і, па праудзе ніколі не існавала,—ёсьць прадстаўнікі маскоўска-рускага імперыялізму, якіе ня могуць і ня хочуць зрачыся за паветаў свайго духоўнага бацькі з XVI ст.; гэта ёсьць актыўныя працаўнікі на карысьць зьліцьця усіх „славянскіх ручьёў“ у маскоўска-рускім „мору“, а саўсім не такіе зьмірныя авечкі, якіх яны з сябе удаюць. Гэта кроплі і слугі салоннага маскоўскага мора, каторых заданьне-затруціць вадаплыву, зьлішы з ім нашу Беларускаю рэчку.

Наша навіннасьць, баронячы свой Беларускі народ, аб гэтым голасна прагаварыць.

Каму па праудзе сьвятымі ёсьць старыя сьцены Масквы, той павінен назваць сябе велікарусам і сумленна зрачыся сяброўства з „рускімі людзьмі“. Тагды па справядлівасьці, як і іншыя, зробіцца ен братам славянінам Беларускаму Народу, а не гвалтоўнікам з паляроўкаў XX, а хцівасьцю і подступам XVI в. в.; тым болей, што гэты подступ, гэты спрыт цяпер ужо нікога не ашукае, як не ашукаў ен нікога і хаваўчыся за плот Расійскага царызму.

Наваг рудзкі.

ня ведама як, апынуся я у весцы (там гэтак яе звалі, але, як я думаю, то то—настайшчае место)“.

— Ну, брат, і сон!—ня стрымаўся, каб не перапыніць, стары Язэп.

— Не перапыняй, Язэп!—Кажы далей, Адам!—адазваўся Максім.

— „Іду гэта я, разглядаю далей“, апавядае Адам: „усе роўна, як у лесе. Але ось падходзіць некі пан, даў „дабрыдзень“. Бачучы, што я ня тутэйшы, адазваўся: „хадзем, папалуднаем, браце,—ужо пара!“ Я усе роўна, як акаямяну ад гэтых слоў. Хацеў нешта сказаць, але язык не к не паварочваўся. І я, падугласны некай неведомай сіле, паплеўся за ім. Схамянуўся толькі, як мы падышлі да вялікай мураванай хаты, і той пан зноў зьварнуўся да мяне: „Ось сюды! Ты, браце, мусіць, ня тутэйшы,—ці здалек?“ Неяк язык разварушыўся; я пачаў расказваць. Мы уселіся ля стала і чакалі, калі нам пададуць полудзень. Саля вялікая, сталоу многа. Чыста, хороша,—адна любата! Людзі сядзяць, палуднуюць, а усе адзеты на панску. Той пан, што быў са мною, як я дазнаўся, зваўся Юрка. Вось я і вылажыў яму, адкуль я, чаго прыехаў, бо ўзнаў, што ен вельмі добры чалавек, хоць, як мне здавалася, пан „Ага“—працягнуў Юрка, як я скончыў гутарку. Полудзень кончыўся. Усе давалі вельмі смачныя стравы. Я зроду ня спытваў такіх. Пачаў я поркацца у кішэні і вымаю кецку (яшчэ меў тры золты грошай), каб заплаціць за полудзень. А Юрка: „Што гэта, пытае?“ Кажу, трэба заплаціць. „Як заплаціць?“ зноў пытае. Я здзівіўся. Думаю, што гэта хіба пан сьмяецца. Ажно як пачалі мы жупіць, то я дазнаўся, што зусім тут грошы не ужываюцца, на т ня ведаюць, што то за грошы. Ну, думаю, ось прыехаў у заробаткі! А тут грошай ва усей краіне няма. Хіба-та я, мысьлю, папаў у нябескае

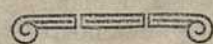
царство, ці яко ліхо? Юрка убачыў, што я здзіўлены, і пачаў мне тлумачыць.

— А-а, ось дык сон!—зноў ня стрымаўся Язэп, а усе аж рот паразьзяўлялі і вельмі уважна слухалі.

„Ось я, кажэ Юрка“, апавядае далей Адам, здавалены, што яго думкі з цікавасьцю слухаюць: „пайду, скажу маршалку, што да нас новы чалавек прыехаў і адпрашуе ад работы. Тагды я павяду цябе усюды і пакажу, як у нас жывуць“. Пашоў, а я чакаю, раздумваючы: куды-та я папаў? А людзі усе, папалуднаваўшы, пачалі расходзіцца на работу. Але вась і Юрка вярнуўся. „Ну, хадзем!“ ка’а. Пашлі. Ось Юрка і пачаў расказваць. „Наш край, ка’а, увесь завецца „Краіна Праца“,—так і завецца, бо у нас усе ад малага да старога,—усе агульна працуюць, і працуюць у нас ня толькі для сябе, але для усіх людзей свайго краю“. Я слухаю уважна і ня разумею, як-та для усіх? А Юрка кажэ далей: „Пале у нас абрабляюць не па асобку, а цэлай грамадою, цэлай вескай“. Мы тым часам вышлі ўжо на поле. „Яно разьдзелена у нас на палеткі, і вась адны (у нас, бач, праца разьдзелена паміж усіх роўна) працуюць ля жыта, другіе ля ауса, трэціе—ля ячменю і т. д. Гэта знача, ужо часцей ля яго ходзяць, як у нас кажучь—культывіруюць, каб мець ад зямлі як найбольшы прыбытак. Але, калі сеяць, ці жаць, ці касіць, або бульбу высіраць,—тая частка, якой прыпаручана той ці іншы палетак, ня зможа адна управіцца, дык ей пасабляюць другіе. А усім у нас кіруе Рада з маршалкам на чале. Мы выбіраем яго з паміж сябе“.

Янка Кужаль.

(Канец будзе).

Іван Луцкевіч.

Міганула перад маімі вачыма у № 3 „Звона“ невялічкая чорная рамка, дзе абвясціла аб сьмерці выдатнейшага беларускага дзеяча, Івана Луцкевіча.

З Іванам Луцкевічам пачынаюцца першыя лісты гісторыі новага беларускага адраджэння. Іван Луцкевіч гэта—адзін із першых дзеячоў беларускага руху, каторы задаў у 1906 г. першую беларускую газэту „Нашу Долю“, а пасля „Нашу Ніву“, каторая выдавалася у Вільні да восені 1915 году.

Беларуская газэта пад даглядам Івана Луцкевіча—гэта працяг гарацых адозваў „Беларускай Соцыялістычнай Грамады“ да тутэйшага сялянства у роднай мове. Адным з закладчыкаў „Бел. Соц. Грамады“ быў Ів. Луцкевіч.

Спачатку Ів. Луцкевіч сам пісаў артыкулы у газэце, потым ён кіраваў яе агульным напрамкам і, глаўным чынам, выдавецтвам.

З кожным годам справа беларуская шырылася, прылучаліся усе болей і болей новыя сілы, а І. Луцкевіч усе стаяў на першым месцы, як праудзівы бацька беларускага руху.

Будучы вялікім знаўцам па археалёгіі і мастацтве ваюгул, ён ад 1905 г. пачаў збіраць старасьвецкія памяткі беларускай гісторыі і культуры. Гэтым чынам, адкопваючы беларускую Помпэю, ён паказваў нам багацьце і культурнасьць беларускай душы у старыя часы.

У музэі І. Луцкевіча кожны мог бачыць багатыя калекцыі беларускіх тканін, цяскоў, слудзіх паясоў, князевскія пячаці, зброі, залатыя і сярэбныя пасудзіны, касьцельныя і царкоўныя маентасьці усе у беларускім стылю; розныя старасьвецкія кнігі, граматы і шмат іншых рэчаў, датычачых нашага краю. Паміж іншым, ён знайшоў Каран, пісаны на беларуску арабскімі літэрамі. Луцкевіч вельмі гардзіўся Каранам на беларускай мове, бо сам нябошчык,—як ён шмат разоў апавядаў пішучаму гэтыя радкі,—меў бабку з абеларусеўшых татарскіх баяраў.

Апрача свайго музэю, І. Луцкевіч чытаў лекцыі у Вільні аб беларускім мастацтве у таварыстве „Знаіце“ і у тамтэйшай школе малярства. Разам з гэтым ён апекаваўся над старымі гмахамі у Вільні і адбараніў мураваньне Гэдымінава замчышча на Замковай гары, калі у 1912 г. там хацелі зрабіць цэнтрыльную вадакачку для места.

У часе вайны І. Луцкевіч быў адным с кіраўнікоў беларускай палітыкі і прадстаўніцтва загіраніцай. Беларускай справе быў ён адданы усей душой да апошняга дня.

Яго закон у жыцьці быў—усе для беларускай справы. І вось, беззупынная праца, нешкдаваньне

свайго здароўя былі прычынай таго, што ён без пары сышоў у магілу, маючы усяго каля 40 год.

Іван Луцкевіч памер, але наша сьвятая беларуская справа, дзе ён быў адным з яе будаўнікоў, ніколі не памрэ і разам з ёю будзе жыць у памяці усіх сьвядомых беларусаў імя нашага дарагога нябошчыка.

З. Бядуля

Політычныя навіны.

Новая польская партыя на Літве. Літоускае Інформацыйнае Бюро паведамляе: У пачатку жніўня заснавалася у Коўне „Польская партыя Дэмакратычнае Злучнасьці на Літве“ з мэтай супрацоўніцтва з літоўскім народам над будаваньнем незалежнае Літвы, а так сама забеспячэньня справядлівых правоў палякоў грамадзян Літвы, з якіх гэта партыя мае складацца. Першы пункт праграмы зазначае, што партыя, стоючы на паглядзе самаазначэньня народаў, ідзе да Вялікай Незалежнай Літвы з сталіцаю у Вільні. Арганізатарамі і заснавацелямі зьяўляюцца, паміж іншым, п. п.: М. Бабінекі, І. Гружэўскі, М. Яновіч, М. Кімонт, Лукомскі, К. Плятэр-Зібэрк, З. Станкевіч, В. Сьвянтэцкі, Зан і інш.

Нямеччына і Літва.

ВІЛЬНЯ. „Głos Litwy“ паведамляе нібы-то нямецкі ўрад праназваў літоўскаму ўраду пазыку на вельмі добрых умовах, а перад усім вымагаў, каб Літва узяла на сябе абавязак падтрымваці Нямеччыну проці Польшчы. Літоўскі ўрад гэта адкінуў.

Украіна і Польшча. Украінская Прэсбюро апулікавала да агульнага ведама, нібы-то польскі ўрад адступіў Украіне Роўно і Дубно. Адзел прэсы пры польскай дэлегацыі у Парыжы апрагэставаў гэта, давеўшы праудзівы сэнс польска-украінскіх умоваў. У адказ на гэта украінская бюро застаецца прытым паглядзе, што Дубно і Роўно аддадзены Петлюры.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

— Адбылася першая парада сьняборан-кошвэнту Рады Белар. Народн. Рэспублікі у пятніцу 5 верасьня.

Распачала сваю чынасьць Канцэлярыя Рады Б. Н. Р. Канцэлярыя меесьціцца у Юбіл. доме.

Менскае жыцьце.

— Р. К. біскуп Лазінскі мае прыехаць у Менск з біскупскага зьезду у Гнезна 8—10 гэтага месяца. З яго прыездам вырашацца некаторыя пытаньні—аб аддуску гронай на патрэбы р.-к. духавенства, аб кансісторыі і інш.

— Камісія па справах абмену закладнікаў выехала у Варшаву. У склад камісіі увайшлі ксёвдз Усас адвакат Добровольскі і Трэнка.

Камісія вернецца у Менск праз тыдзень, тады будзе вядомы лік закладнікаў з месцовых жыхароў, належачых абмену на бальшавікоў.

Урадовы Банк прыбывае з Варшавы каля 15-га верасьня. З яго прыездам пачнуць працаваць і мясцовыя банкі. Апрача таго, будзе зафіксаваны афіцыйна грашавы курс.

У месці прыкмятаецца вялікі наплыў грашавых спекулянтаў, тварыцца „курс“.

— **Нотарыят.** У канцы гэтага месяца адчыняюцца у Менску дзьве нотарыяльныя канторы—Борычускага і Маліноўскага, рэшта дзьве будуць адчынены у кастрычніку.

Пераіменаваньне назваў вуліц. Подлуг пастановы Магістрату пераймяновваюцца вось якія вуліцы м. Менска.

Петрапаўлаўская — на Домініканскую.

Губэрнаторская — на Францішканскую.

Крэшчэнская — на Волошскую.

Богадзельная — на Фэліцыянскую.

Прэображэньская — на Зборовую.

Тарговая — на Зыбіцкую.

Цаліцёўская — на Мастовую.

Скобелеўская — на Кашарскую.

Манастырскі пер. — на Бэрнадынскі пер.

Пляц Волі — на Катэдральны Пляц.

Камітэт выканаўчы Менскай Сэкцыі Польскай Партыі Соцыялістычнай паведамляе, што бюро Камітэту адчынено кожны дзень ад 6—8 гадз. пасля полудня на Коляменскай вуліцы 15, памешканьне 8. Камітэт просіць усіх таварышаў і спачуваючых П. П. С., якія хоць працаваць для партыі, не адцягваючы, зьявіцца у бюро у часе яго заняццяў.

— **Грашавы курс** на мейсцовай чорнай біржы пакуль што во як стаіць: За 20 руб. „кер.“ — 3½ руб. цар. За 275 руб. думскіх — 100 руб. царск.

Савецкія грошы патроху пачалі даражэць.

— **Паведамленьне.** Дамавыя Камітэты павінны у працягу 5 дзён, ад 2 верасьня, заявіць Магістрату аб тых домах, што засталіся пасьля заняцця Менску польскім войскам без гаспадароў альбо іх закладчыкаў. Хто ня выпуніць гэтага прыказу, той будзе падлягнуты да судовай аднаведзьяльнасьці.

Рэдактар-выдавец

Адв. ЛУЦКЕВІЧ.